

ประโยค ๑ - ๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๘

๑. พยัญชนะที่สุคตวรรค ๕ ตัว คืออะไรบ้าง ฯ เกิดในฐานไหน ฯ และมีชื่อเรียกว่าอย่างไร ฯ
๒. ในสระสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ อคฺยาคารี ตัดและต่ออย่างไร ฯ
๓. กรฺ (กรฺ) ซึ่งเป็น อุ การันต์ในปุงลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไร บ้าง ฯ
๔. กิริยาศัพท์ใด ชื่อเหตุกัมมวาทก ฯ มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร ฯ และในเหตุกัมมวาทกนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง ฯ
๕. ต ปัจจัย ในกิริยาคิตก์ เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี รฺ หรือ สฺ เป็นที่สุด อยู่หน้า แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง ฯ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมา ประกอบ ฯ
๖. อะไร ชื่อว่าทิกฺุสมาส ฯ และทิกฺุสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ จตุทฺุทิสฺสา, ปฺลยฺจินฺทุริยํ จัดเป็นอย่างไรหน ฯ
๗. ในอํพยยตฺุทิตฺ มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺุทิตฺไหน ฯ จงตั้งวิเคราะห์ห้มาดู ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑ - ๒

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. พยัญชนะที่สุควรรค ๕ ตัว คือ ง ฌ ฉ น ม ฯ เกิดใน ๒ ฐาน คือ ตามฐานของตนๆ และจุมก มีชื่อเรียกว่า สกฏฐานนาสิกฏฐานชา ฯ
๒. ในสระสนธิได้สนธิกิริโยปกรณ ๗ อย่าง คือ โลโป ลบ ๑ อาเทโส แปลง ๑ อากโม ลงตัวอักษรใหม่ ๑ วิกาโร ทำให้ผิดจากของเดิม ๑ ปกติ ปรกติ ๑ ทีโฆ ทำให้ยาว ๑ รสุส ทำให้ สั้น ๑ ฯ อคฺยาการํ ตัดเป็น อคฺคิ-อาการํ ถ้า อี อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง อี ตัวหน้าเป็น ย ถ้าพยัญชนะ ซ้อนกัน ๒ ตัว ลบพยัญชนะที่มีรูปเสมอกันเสียตัวหนึ่ง ต่อเป็น อคฺยาการํ ฯ
๓. กรฺ (กรฺ) ซึ่งเป็น อุ การันต์ ในปุงลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภคิตทั้ง ๗ อย่างนี้

	เอก.	พหู.
ป.	กรฺ	กรโว กรฺ
ท.	กรฺ	กรโว กรฺ
ต.	กรฺนา	กรฺหิ กรฺภิ
จ.	กรฺสุสฺ กรฺโน	กรฺนํ
ปญ.	กรฺสุมา กรฺมฺหา	กรฺหิ กรฺภิ
ฉ.	กรฺสุสฺ กรฺโน	กรฺนํ
ส.	กรฺสุมี กรฺมฺหิ	กรฺสุ
อา.	กรฺ	กรเว กรโว

๔. กิริยาศัพท์ใด กล่าวสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลทำคือแสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาศัพท์นั้นชื่อ เหตุกัมมวาจก ฯ มีอุทาหรณ์ว่า สามิเกน สุเทน โอทโน ปาจาปิยเต ข้าวสุกอันนายใช้พ่อครัวให้หุงอยู่ ฯ และในเหตุกัมมวาจกนี้

- ลง ปัจจัย ๑๐ ตัวในกัตตฺวาจกคือ (อ เอ ย ฌ ฌา นา ฌหา โอ ฌ ฌย)
 นั้นด้วย ลงเหตุปัจจัยคือ ฉาเป ด้วย ลง ย ปัจจัยกับทั้ง อี อากม หน้าย ด้วย ฯ
๕. ต ปัจจัยในกริยาภิตก เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี รฺ หรือ สฺ เป็นที่สุดอยู่หน้า
 แปลง ต เป็นดังนี้ ธาตุมี ร เป็นที่สุดแปลง ต เป็น ฌณ แล้วลบที่สุดธาตุ
 เช่น ชินฺ โณ ธาตุมี ส เป็นที่สุดแปลง ต เป็น ฏฺจ แล้วลบที่สุดธาตุ เช่น
 ตฺกฺ โจ ฯ
๖. กัมมชารยสมาส มีสังขยาอยู่ข้างหน้า ชื่อว่าทิกฺขสมาส ฯ ทิกฺขสมาสนั้น
 มี ๒ อย่าง คือ สมมาหาโร, อสมมาหาโร, ฯ จตุทฺทิสา จัดเป็น อสมมาหาโร
 ปณฺจินฺทรียํ จัดเป็น สมมาหาโร ฯ
๗. ในอภัยยัตถิต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา, ถํ, ฯ เมธาวิ ลง วิ ปัจจัย
 ในตทสฺสตีตฺถิต ฯ วิเคราะห์ว่า เมธา อสุส อตุถิ-ติ เมธาวิ ฯ